

A Lyme-kórról

A kullancsok által terjesztett betegségek közül a Lyme-kór fordul elő leggyakrabban Európában. A Lyme-kór kórokozója a *Borrelia burgdorferi* nevű baktérium, mely a kullancs csípésével jut be az emberi szervezetbe.

Melyek a Lyme-kór tünetei?

A fertőzés egyik jele, hogy 3–30 nap elteltével – de többnyire 7–14 nap múlva – vöröses elváltozás jelenik meg ott, ahol a kullancscsípés történt. Az elváltozás kezdetben kicsi, majd egyre nagyobbá válik (átmérője akár a 20 cm-t is elérheti), és közepe elhalványodik – ez adja a jellegzetes „ökörszem” megjelenést. Esetenként azonban a bőrelváltozás nem ennyire típusos formában jelentkezik, előfordulhat, hogy sok apró vöröses folt látható a bőrön (az esetek körülbelül 20%-ában). A kiütés helyén a bőr duzzadtá, meleggé és nyomásérzékenyvé válik. A bőrelváltozást néha viszketés vagy égő érzés is kísérheti.

A fertőzés korai stádiumában ezen kívül előfordulhat láz, hidegrázás, fejfájás, általános levertség, nyirokcsomó-nagyobbodás, illetve ízületi és izomfájdalmak is. Igen ritka esetben a fertőzés már a korai időszakban érintheti a szívet és az idegrendszert is. A szív érintettsége – az ingerületvezető rendszer károsodása miatt – lassú, szabálytalan szívverésben, az idegrendszer megbetegedése pedig arcidegbénulásban, végtagzsibbadásban, valamint agyhártyagyulladásban nyilvánulhat meg.

Amennyiben nem történik megfelelő kezelés, úgy a fertőzés tovaterjed, és késői stádiumban az ízületi gyulladás jeleként az ízületek fájdalmassá és duzzadtá válnak, mely tipikusan egyetlen nagy ízületet érint (például a térdet). Emellett idegrendszeri tüne-

tek is kialakulhatnak, többek között a figyelemösszpontosítás nehezítettsége, memória- és hangulatzavarok, az alvási szokások megváltozása és izomgyengeség.

Kiket veszélyeztet elsősorban a Lyme-kór?

A Lyme-kór leginkább azoknál alakulhat ki, akik munkájuk folytán vagy szabadidős tevékenység kapcsán hosszabb időt töltenek a szabadban olyan területeken, melyek kullancscsal erősen fertőzöttek. A kullancsok előszeretettel tartózkodnak a fűben, az aljnövényzetben és az alacsonyabb bokrokon (különösen az erdős és füves területek találkozásánál), és onnan jutnak az elhaladó emberek és állatok bőrére. Nemegyszer előfordul, hogy a rovar akár több órán át felfelé vándorol az ember ruháján vagy bőrén, mielőtt megcsipné áldozatát; ezt követően általában 48–72 órán keresztül kell a kullancsnak a bőrben lennie ahhoz, hogy a Lyme-kórt okozó baktérium bejusson az ember szervezetébe.

Kullancscsípésre elsősorban a késő tavasztól korai őszig tartó időszakban lehet számítani, de az év más szakában sem kizárt.

Fontos tudni, hogy kullancscsípés esetén is viszonylag csekély a Lyme-kór előfordulásának esélye: 100 esetből 1 esetben alakul ki akkor, ha a kullancsot még az előtt sikerült eltávolítani a bőrből, hogy teleszívta volna magát vérrrel.

Milyen vizsgálatokkal mutatható ki a Lyme-kór?

Az első lépés a tünetek alapos feltárása. A betegség sokszor már laboratóriumi vizsgálatok nélkül is kórismézhető, különösen azért, mert a laboratóriumi tesztek – leginkább a fertőzés korai stádiumában – sokszor tévesen negatív eredményt adnak. Amennyiben kevesebb mint egy hónap telt el a kullancscsípés óta, még nem mutathatók ki a kórokozóval szembeni antitestek a fertőzött személy vérében. Ugyancsak félrevezető eredményt adhat a vizsgálat akkor is, ha az illető személy a Lyme-kór korai stádiumában antibiotikum-kezelésben részesült, ilyenkor előfordulhat, hogy a specifikus ellenanyagteszt később sem ad pozitív leletet. Az ellenanyag-vizsgálat ugyanakkor szinte minden esetben igazolja a fertőzést, ha 4 hétnél régebben történt a kullancscsípés, és a beteg időközben nem szedett antibiotikumot.

Ízületi duzzanat, illetve idegrendszeri érintettségre utaló tünetek esetén speciális vizsgálatokra lehet szükség.

Mit tegyek, ha kullancsot találtam a bőrömon?

Először is ne essünk pánikba. Egy csipesszel fogjuk meg a kullancsot olyan közel a bőrfelszínhez, amennyire csak tudjuk, és egy határozott felfelé irányuló mozdulattal húzzuk azt ki. Ügyeljünk arra, hogy eközben ne nyomjuk össze, ne csavarjuk meg a kullancs testét. Ha nem sikerül a rovarot egészszben eltávolítani, akkor se

Ez a tájékoztató nem helyettesíti az orvosi kezelést. A betegek számára készített másolatoktól eltekintve felhasználása csak a kiadó írásos hozzájárulása nyomán engedélyezett.

aggódjunk. Ha tudjuk, akkor az előbb leírtak szerint távolítsuk el a bennmaradt részeket, de nem probléma az sem, ha azok a bőrben maradnak. Ezután fertőtlenítsük a bőrfelületet a csípés helyén, és mossunk kezet szappannal és meleg vízzel.

A kullancs eltávolítása után konzultálhatunk orvosunkkal, aki nagyjából felbecsüli, mennyi időt töltött a kullancs a bőrben, és a csípés helyének megfigyelését javasolja néhány héten keresztül. Amennyiben ez idő alatt bőrkiütés jelentkezik, feltétlenül orvoshoz kell fordulni. Ilyen esetekben ne feledjük az orvost tájékoztatni arról, hogy korábban kullancscsípés történt, és számoljunk be a körülményekről.

Hogyan kezelhető a Lyme-kór?

A Lyme-kór terápiája alapvetően antibiotikumok adását jelenti. Az antibiotikum-kezelésre vonatkozó gyakorlat országoként eltérő lehet. Vannak olyan országok, ahol csak akkor adnak antibiotikumot a fertőzött személynek, ha bőrkiütés vagy egyéb általános tünetek jelentkeznek nála. Máshol – elsősorban az erősebb kullancsfertőzöttséggel jellemezhető vidékeken – megelőző jelleggel is rendelhetnek az orvosok antibiotikumot, ha feltételezhető, hogy a kullancs 36 óránál hosszabban időzött a bőrben. Az általános szabály azonban az, hogy tünetmentes esetekben nincs szükség antibiotikumokra.

Korai stádiumban a fertőzés rendkívül jól reagál a kezelésre, és az antibiotikumok 14–30 nap alatt elpusztítják a szervezetben lévő kórokozókat. A gyógyszeres kezelés hatására a betegség egyes tünetei rövid időn belül megszűnnek, míg mások csak lassan, fokozatosan javulnak. Az antibiotikum-terápia időtartamát az orvos határozza meg. Fontos, hogy a beteg az orvos által rendelt ideig és dózisban szedje a gyógy-



A fertőzés egyik jele, hogy 3–30 nap elteltével – de többnyire 7–14 nap múlva – vöröses elváltozás jelenik meg ott, ahol a kullancscsípés történt

szereket, mert csak így akadályozható meg, hogy a fertőzés az ízületekre, az idegrendszerre vagy a szívre is ráterjedjen. Akkor sem szabad önkényesen abbahagyni a gyógyszeresedést, ha mellékhatások jelentkeznek. Ilyen esetekben mielőbb tájékoztatni kell az orvost, aki dönt arról, mi legyen a következő lépés.

Késői stádiumban ugyancsak az antibiotikumok adása jelenti a Lyme-kór terápiáját. Ilyenkor már szükségessé válhat, hogy olyan gyógyszereket kapjon a beteg vénás injekció vagy infúzió formájában, melyek enyhítik az ízületi gyulladás okozta duzzanatot és fájdalmat. Esetenként szükségessé válhat a felszaporodott ízületi folyadék leszívása is.

Mit tehetek a Lyme-kór megelőzéséért?

A megelőzés legjobb módja, ha igyekszünk elkerülni a kullancscsípést. Ennek érdekében érdemes megszívlelni a következőket:

- Használjunk kullancsriasztó készítményeket, és az alkalmazás során gondosan kövessük a csomagoláson olvasható használati utasítást. Egyes szerek a bőrön és a ruházaton is alkal-

mazhatók, míg másokkal csak a ruházatot fújhatjuk be. A készítményeket ne alkalmazzuk az arcon, és különösen gyermekek esetében legyünk óvatosak a kézen történő alkalmazással is. A kullancsriasztó szerek általában nem használhatók 2 évesnél fiatalabb gyermekeknél.

- Ha erdőbe vagy füves-bokros vidékre készülünk, viseljünk olyan, világos színű ruhadarabokat, melyek testünk minél nagyobb részét fedik (hosszú nadrágot, hosszú ujjú, magasan záródó felsőt). Így könnyebben észrevesszük és eltávolíthatjuk a ruházatra került rovarokat. A nadrág szárát gyűrjük be a zokniba vagy bakancsba. Ne feledkezzünk meg arról, hogy a kullancsok a talaj közelében, nedves, árnyékos környezetben szeretnek tartózkodni; a napos területeket kerülik, mert ott gyorsan kiszáradnak.

- Hazaérkezés után alaposan nézzük át bőrünket, és ne feledkezzünk meg a gyermekek és a házikedvencek bőrének alapos áttekintéséről sem. Különös figyelemmel ellenőrizzük a testhajlatokat, különösen a térdhajlatot, az alkart, a lágyéktájat, a fül mögötti területet, főleg gyermekeknél a hajas fejbőrt és a nyak hátsó részét is.

- A lehető leghamarább távolítsuk el a bőrre tapadt kullancsot az előzőekben leírtak szerint. Ne alkalmazzunk hőhatást, olajat, krémet vagy más házi praktikákat abbéli reményünkben, hogy a kullancs magától kijön a bőrből, mert ezek nem hatásos és nem biztonságos módszerek.

- Tisztítsuk meg a kullancscsípés helyét szappanos vízzel. Néhány héten keresztül rendszeresen ellenőrizzük az érintett bőrterületet. Forduljunk orvoshoz, ha a kullancs behatolása körül bőrkiütés jelenik meg. Az orvost feltétlenül tájékoztassuk arról, hogy kullancscsípés történt.